

تعاون و کشاورزی، سال دوم، شماره ۵، بهار ۱۳۹۲

ویژگیهای کارآفرینی زنان روستایی در تعاونیهای استان سمنان

مونا بابایی^۱، مهرداد نیک نامی^۲، داود ثمری^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۶/۲۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۱۲/۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر ویژگیهای کارآفرینی زنان روستایی در تعاونیهای استان سمنان انجام گرفته است. این تحقیق به لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش، توصیفی است. جامعه آماری تحقیق را کلیه زنان عضو تعاونیهای روستایی زنان استان سمنان (N=۹۱۸) در بر می گیرند که از میان آنها با استفاده از نمونه گیری به روش تصادفی ساده و با انتساب متناسب، ۱۱۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار تحقیق، پرسشنامه‌ای بوده که روایی آن براساس نظر جمعی از استادان و پایایی بخشی از پرسشنامه (ویژگیهای کارآفرینی) نیز از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ($\alpha=0.80$) تأیید شده است. نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن نشان داد که بین متغیرهای برخورداری از خلاقیت، ریسک پذیر بودن، واقع بین بودن، آینده‌نگر بودن، سخت کوش بودن، اعتماد به نفس داشتن، آرمان گرا بودن، نتیجه گرا بودن با کارآفرینی تعاونی رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۹۹ درصد وجود دارد. نتایج رگرسیون گام به گام در خصوص تأثیر ویژگیهای کارآفرینی ۱۸ متغیر مورد مطالعه بر کارآفرینی تعاونی نیز مبین آن است که متغیرهای سخت کوش بودن و واقع بین بودن مهمترین ویژگیهای کارآفرینی اعضا هستند. این متغیرها توانایی تبیین ۲۹/۸٪ از واریانس ویژگیهای کارآفرینی را دارند.

واژه‌های کلیدی:

ویژگیهای زنان روستایی، کارآفرینی تعاونی، تعاونی روستایی

۱. دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار (نویسنده مسئول)
e-mail: monaba63@yahoo.com

۲. استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار

۳. استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار

مقدمه

تغییر و تحولات سریع علم و فناوری در سالهای اخیر، کشورها و به ویژه کشورهای جهان سوم را با چالشهای جدیدی روبه رو ساخته است که گذر از آنها نیازمند به کار گرفتن رویکردها و روشهای خلاقانه است. کارآفرینی فرایند خلق چیزهای جدید و با ارزش از طریق اختصاص زمان و تلاش مورد نیاز، در نظر گرفتن ریسکهای مالی و روانی و اجتماعی همراه با رسیدن به پاداشهای پولی و رضایت فردی و استقلال می باشد (Metha, 2008). نقش کارآفرینی و وجود افراد کارآفرین می تواند تعیین کننده باشد و شاید به همین دلیل اقتصاددانان کارآفرینی را موتور رشد اقتصادی تعبیر کرده اند. کارآفرینی از طریق کشف فرصتها و بهره برداری مناسب از آنها، ایجاد فرصتهای اشتغال و تغییر در محیط زندگی می تواند به توسعه کمک کند (فیض آبادی، ۱۳۸۷).

امروزه موضوع پیچیده اشتغال، به ویژه در میان زنان روستایی، موجب شده است سیاستگذاران، دولتمردان و کارشناسان راهکارهای مناسبی برای اشتغال و کاهش معضل بیکاری زنان اتخاذ نمایند که یکی از مؤثرترین آنها، ایجاد فرصتهای شغلی جدید و کارآفرینی در بخش تعاون است (مومنی، ۱۳۸۶). زنان با کار آفرینی می توانند تواناییهای خود را آشکار سازند و موانع موجود بر سر راه بروز استعدادهای خود را بردارند و هر روز بیشتر از قبل بر تواناییهای خود بیفزایند (Pendergast, 2004).

یکی از مباحث عمده مقوله کارآفرینی، شناسایی ویژگیهای افراد کارآفرین است که به افرادی اختصاص دارد که ظرفیت کارآفرینی در آنها وجود دارد (کردنائیج و همکاران، ۱۳۸۶). مهمترین این ویژگیها عبارتند از:

۱. **نیاز به توفیق (پیشرفت طلبی):** شاین و لاک (Shane & Lock, 2003) نیاز به

پیشرفت را به صورت علاقه و میلی به موفقیت در زمینه فعالیت خاص تعریف نموده اند. نتایج تحقیقات در زمینه این نیاز نشان می دهد که همه افراد از این لحاظ برابر نیستند و افرادی که

این ویژگی، زیاد در آنها وجود دارد، در انجام کارها از دیگر افرادی که این نیاز در آنها کمتر دیده می شود پیشی می گیرند.

۲. **نیاز به استقلال (استقلال طلبی):** استقلال طلبی با عباراتی چون «کنترل داشتن بر سرنوشت خود، کاری را برای خود انجام دادن و آقای خود بودن» تبیین می شود. روانشناسان از این ویژگی تحت «عنوان سلطه جویی درونی» نام برده اند، بدین معنی که کارآفرین شخصاً نسبت به سرنوشت خویش مسئول است (Shane & Lock, 2003).

۳. **خلاقیت و نوآوری:** مهمترین خصوصیتی که کارآفرینان را از سایر افراد متمایز می کند، «خلاقیت و نوآوری» است. خلاقیت، خلق اندیشه های نو و جدید است که این اندیشه ها ممکن است به محصولات و خدمات جدید منجر شوند. این مقوله در واقع فرایندی روانشناختی است که از طریق آن محصولات ارزشمند ایجاد می شود (Zimmerer, 2004).

۴. **نوآوری:** نوآوری همانا ارائه محصول و خدمات جدید به بازار است. استونر (۱۳۷۹) نوآوری را جامه عمل پوشاندن به عقاید، تولید یا عرضه محصولات، خدمات و روشهای تولید تعریف نموده است.

۵. **تمایل به مخاطره پذیری (ریسک پذیری):** تمایل به خطرپذیری در واقع تلاشهایی است که کارآفرین به هنگام برخورد با خطر از خود نشان می دهد و سعی در مهار آنها دارد. این ویژگی در مقایسه با سایر افراد، در کارآفرینان بیشتر وجود دارد.

۶. **وجود مرکز کنترل درونی:** مرکز کنترل یعنی عقیده فرد نسبت به اینکه وی در کنترل وقایع خارجی یا داخلی است. افراد از لحاظ این ویژگی دو دسته اند:

الف) افراد دارای مرکز کنترل درونی: افرادی که منبع کنترل درونی دارند. موفقیتها و شکستهای خود را به خود و عوامل درونی خودشان نسبت می دهند.

ب) افراد دارای مرکز کنترل بیرونی: افرادی که دارای مرکز کنترل بیرونی هستند موفقیت و شکستهای خود را به عوامل محیطی و بیرونی خود نسبت می دهند (Shane & Lock, 2003).

۷. **تحمل ابهام:** عبارت است از پذیرفتن عدم قطعیت به عنوان بخشی از زندگی و یا توانایی ادامه حیات دوباره و تمایل به آغاز فعالیتی مستقل بی آنکه شخص بداند آیا موفق خواهد شد یا خیر. وجود ابهام در جریان کار برای کارآفرین به نوعی ایجاد انگیز می کند (احمد پورداریانی، ۱۳۸۰).

شواهد و قرائن موجود در زمینه کارآفرینی تعاونیهای روستایی در استان سمنان مبین آن است که با وجود ویژگیهای کارآفرینی زنان در این شرکتها اقدام خاصی صورت نگرفته است. از همین رو نیاز به انجام چنین تحقیقی آشکار می گردد. در این راستا سؤال تحقیق حاضر آن است که به لحاظ دارا بودن ویژگیهای کارآفرینانه زنان روستایی چه متغیرهایی بر کارآفرینی تعاونی تأثیر دارند؟ پاسخ به این سؤال به برنامه ریزان کمک می کند تا در برنامه های تعاون با دید وسیعتری مسیر را برای رشد و توسعه تعاونیها هموار نمایند. پاسخ به این سؤال همچنین منجر به شناسایی ویژگیهای مؤثر و تقویت کننده کارآفرینی اعضای تعاونیهای مورد مطالعه نیز می گردد. بنابراین از آنجا که ویژگیهای کارآفرینی مؤثر زنان روستایی و راهکارهای مناسب کارآفرینی اعضا تعاونیها نامشخص است، پژوهش حاضر در گام نخست به تبیین شاخصهای ویژگیهای کارآفرینی اعضای این تعاونیها و سپس به تأثیرات ویژگیهای کارآفرینی مؤثر زنان روستایی بر کارآفرینی تعاونی استان سمنان پرداخت. بنابراین، اهداف زیر مورد توجه قرار گرفت:

۱. شناسایی ویژگیهای فردی و حرفه ای زنان روستایی عضو تعاونی استان سمنان؛
۲. تبیین شاخصهای ویژگیهای کارآفرینی زنان روستایی عضو تعاونی استان سمنان؛
۳. بررسی رابطه بین ویژگیهای کارآفرینی زنان روستایی با میزان کارآفرینی تعاونیهای استان سمنان؛

۴. بررسی تاثیر ویژگیهای کارآفرینی زنان روستایی در کارآفرینی تعاونیهای استان سمنان.

پیشینه تحقیق

مطالعات متعددی در زمینه ویژگیهای کارآفرینی زنان صورت گرفته است که در این بخش به فراخور موضوع تحقیق، به برخی از آنها به اختصار اشاره می شود. تاتیانا و بوجیدار (Tatiana and Bojidar, 2007) در تحقیقی که انجام دادند، وجود اعتماد به نفس و تبادل ایده های کارآفرینانه در بین افراد را در کارآفرینی تعاونی ضروری دانسته اند.

نتایج تحقیق سایمونین (Simonin, 2006) نشان می دهد که اکثر زنان کارآفرین از ویژگیهای خلاقیت و نوآوری، مثبت اندیشی، واقع بینی، توفیق طلبی، استقلال طلبی، رفاه طلبی برخوردارند و این ویژگیها در کارآفرینی زنان تأثیر دارند.

گارد و مریل (Gaurd & Meril , 2000) با هدف بررسی ویژگی زنان کارآفرین روستایی به مطالعه موردی زنان کارآفرین پرداختند. این مطالعه ویژگیهای فردی زنان را مدنظر قرار داد. یافته ها نشان داد که ویژگیهای فردی همچون سن، آموزش، انگیزه، راه اندازی کسب و کار، تجربه کاری، مهارتهای حرفه ای، ساختار خانوادگی و امکانات اشتغال در کارآفرینی تأثیر گذار است.

پژوهش اریتسن و بییر (Erritsen & Beyer , 2002) در زمینه ویژگیهای زنان کارآفرین نشان داد که اعتماد به نفس، ریسک پذیری و موفقیت طلبی در زنان نسبت به مردان کمتر می باشد.

تحقیق رحیمی و ابراهیمی (۱۳۹۰) نشان داد ویژگیهای کارآفرینی کارکنان نظیر انگیزه قوی برای شروع یک فعالیت اقتصادی، اعتماد به نفس و خودباوری، صبر و استقامت لازم برای مقاومت در برابر مشکلات، روحیه سخت کوشی و تلاش مداوم برای تحقق اهداف، روحیه انتقاد پذیری، مسئولیت پذیری و داشتن روحیه تقسیم کار و تفویض اختیار در موفقیت تعاونیها تأثیر به سزایی دارد.

تحقیق محمدی و همکارانش (۱۳۹۰) نشان داد که بین ویژگیهای شخصی زنان با تمایل آنها به کارآفرینی رابطه معناداری وجود دارد.

فلاح جلودار (۱۳۸۶) پیش نیازهای فردی و محیطی ترویج کارآفرینی زنان شمال ایران را شامل موارد زیر دانست: تمایل به توانمند شدن، اراده قوی، کار سخت، ظرفیت ریسک‌پذیری، کار گروهی، دانش فنی، بازاریابی، مهارتهای مدیریتی، دوراندیشی، نوآوری، توانایی استفاده از منابع در دسترس، تجربه قبلی، آموزش (پیش نیازهای فردی) و دسترسی به خدمات حمایتی، تسهیلات زیر ساختی، نیروی کار ماهر فنی، وام و اعتبارات (پیش نیازهای محیطی).

گلرد (۱۳۸۶) در تحقیقی مهمترین ویژگیهای زنان کارآفرین را خلاقیت و ریسک‌پذیری عنوان کرد و این ویژگیها را جهت انجام فعالیتهای کارآفرینی ضروری دانست. جعفرزاده (۱۳۸۳) در پژوهش خود پی برد که در کارآفرینان نیاز به پیشرفت، استقلال، تمایل به خلاقیت و مخاطره‌پذیری در مقایسه با غیر کارآفرینان به طور معناداری بیشتر بوده است.

یارایی (۱۳۸۳) در مطالعه ای با بررسی برخی ویژگیهای کارآفرینی به این نتیجه رسید که بین ویژگیهای کارآفرینی و سن رابطه معنی داری وجود ندارد.

یافته‌های پژوهش عادل (۱۳۸۰) نشان داد که با کاهش سن، امکان بروز کارآفرینی نیز افزایش می‌یابد و بین جنسیت و کارآفرینی رابطه معناداری وجود ندارد.

روش شناسی تحقیق

تحقیق حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش، از نوع تحقیقات توصیفی است. جامعه آماری تحقیق ۹۱۸ نفر از زنان روستایی عضو تعاونیهای استان سمنان در سال ۱۳۸۹-۹۰ می‌باشند که در جدول ۱ توزیع فراوانی این جامعه به تفکیک هر شهرستان آورده شده است. به منظور تعیین حجم نمونه، از این جامعه به طور تصادفی و با انتساب متناسب، ۱۱۰

نفر به عنوان نمونه و با استفاده از فرمول کوکران انتخاب شدند. ابزار تحقیق نیز مصاحبه و پرسشنامه‌ای بوده است که جهت اطمینان از روایی آن (پس از تهیه پرسشنامه مقدماتی) پرسشنامه در اختیار استادان و همچنین تعدادی از کارشناسان وزارت تعاون قرار گرفت و پس از اصلاحات لازم، برای سنجیدن پایایی آن طی یک تحقیق آزمایشی (Pilot test)، ضریب آلفای کرونباخ برای ویژگیهای کارآفرینی اعضا برابر ۰/۸۰ محاسبه گردید. تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش حاضر در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار spss صورت گرفت. در بخش آمار توصیفی آماره‌هایی چون فراوانی، درصد، میانگین به کار گرفته شد و در بخش استنباطی نیز به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق با متغیر کارآفرینی تعاونی اعضا از آزمونهای همبستگی اسپیرمن و رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شد.

جدول ۱. توزیع فراوانی جامعه آماری و تعیین حجم نمونه (استان سمنان)

شهرستان	تعداد اعضا	تعداد حجم نمونه
سمنان	۳۵۰	۴۲
دامغان	۲۵۰	۳۰
گرمسار	۳۸	۴
شاهرود	۲۸۰	۳۴
جمع	۹۱۸	۱۱۰

مأخذ: وزارت تعاون استان سمنان، ۱۳۸۹ و یافته‌های تحقیق

نتایج و بحث

همان طور که از جدول ۲ پیداست، بیشترین فراوانی اعضا مربوط به سنین بین ۲۶ تا ۳۵ سال می‌باشد و به طور کلی ۳۲ درصد جامعه در این محدوده سنی قرار دارند. همچنین مستترین عضو تعاونی بالای ۵۵ سال و جوانترین عضو کمتر از ۲۵ سال سن دارد.

جدول ۲. توزیع فراوانی پاسخگویان براساس سن

سن(سال)	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
کمتر از ۲۵	۳۳	۳۰	۳۱/۲
۲۵-۳۵	۳۴	۳۰/۸	۶۳/۲
۳۵-۴۵	۱۸	۱۶/۷	۸۰/۴
۴۵-۵۵	۱۹	۱۷/۱	۹۸/۲
بالای ۵۵	۲	۱/۸	۱۰۰
بدون پاسخ	۴	۳/۶	
جمع	۱۱۰	۱۰۰	

مأخذ: یافته های تحقیق میانگین: ۳۳/۳۱ انحراف معیار: ۱۰/۴۹ بیشینه: ۶۱ کمینه: ۱۸

نتایج نشان می دهد که شغل اصلی ۷۲/۵ درصد از زنان روستایی با بیشترین فراوانی، خانه داری می باشد. ۲۳/۶ درصد از پاسخگویان دارای شغل اصلی غیر کشاورزی و ۳/۹ درصد نیز به شغل کشاورزی مشغول بودند. در خصوص سطح تحصیلات اعضا نتایج نشان می دهد که ۳/۸ درصد اعضا در حد خواندن و نوشتن سواد داشته اند، ۲۲/۶ درصد دارای تحصیلات ابتدایی و راهنمایی، ۱۶ درصد دارای تحصیلات دبیرستانی، ۴۴/۴ درصد دارای دیپلم و فوق دیپلم، ۱۳/۲ درصد دارای لیسانس و بالاتر از لیسانس بوده اند.

اولویت بندی ویژگیهای کارآفرینان

در خصوص اولویت بندی هر یک از ویژگیهای کارآفرینان نتایج مبین آن است که پر انرژی بودن با میانگین ۴/۰۲ و ضریب تغییرات ۰/۱۹ در اولویت اول قرار دارد و خوشبین بودن، مسئولیت پذیر بودن، حس همکاری داشتن، واقع بین بودن، داشتن مهارتهای ارتباطی، آینده نگر بودن، پشتکار داشتن، برخورداری از خلاقیت، نتیجه گرا بودن، اعتماد به نفس

داشتن، قاطعیت داشتن، ریسک پذیر بودن، نوآور بودن، آرمان گرا بودن، متمایز بودن از دیگران، خودانگیخته بودن و سخت کوش بودن در اولویتهای بعدی قرار گرفته اند (جدول ۳).

جدول ۳. اولویت بندی ویژگیهای کارآفرینانه

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه ای	ویژگیهای کارآفرینانه
۱	۰/۱۹	۰/۷۷	۴/۰۲	پر انرژی بودن
۲	۰/۲۲	۱/۰۱	۳/۵۳	خوشبین بودن
۳	۰/۲۳	۰/۸۹	۳/۷۵	مسئولیت پذیر بودن
۴	۰/۲۳	۱/۰۰	۳/۷۴	حس همکاری داشتن
۵	۰/۲۳	۰/۹۳	۳/۴۷	واقع بین بودن
۶	۰/۲۶	۰/۸۷	۳/۷۳	داشتن مهارت های ارتباطی
۷	۰/۲۶	۰/۹۹	۳/۷۱	آینده نگر بودن
۸	۰/۲۶	۰/۹۷	۳/۶۸	پشتکار داشتن
۹	۰/۲۶	۰/۷۸	۳/۴۳	برخورداری از خلاقیت
۱۰	۰/۲۷	۰/۹۹	۳/۳۷	نتیجه گرا بودن
۱۱	۰/۲۸	۱/۰۳	۳/۶۳	برخورداری از اعتماد به نفس
۱۲	۰/۲۸	۱/۰۳	۳/۶۳	قاطعیت داشتن
۱۳	۰/۲۸	۰/۹۳	۳/۳۴	ریسک پذیر بودن
۱۴	۰/۲۸	۰/۷۹	۳/۳۴	نوآور بودن
۱۵	۰/۲۸	۰/۹۷	۳/۳۲	آرمان گرا بودن
۱۶	۰/۲۹	۰/۹۳	۳/۲۷	متمایز بودن از دیگران
۱۷	۰/۲۹	۰/۹۲	۳/۲۷	خود انگیخته بودن
۱۸	۰/۳۰	۱/۱۱	۳/۵۹	سخت کوش بودن

مأخذ: یافته های تحقیق

نتایج نشان می‌دهد که ویژگیهای نوآوری (۵۲/۳٪)، برخورداری از خلاقیت (۸۱/۷٪)، ریسک پذیری (۷۱/۲٪)، مسئولیت پذیری (۶۹/۵٪)، آرمان گرایی (۶۳/۵٪)، نتیجه گرایی (۶۴/۸٪)، برخورداری از خلاقیت (۸۱/۷٪) و ویژگی متمایز بودن از دیگران (۷۲/۶٪) اکثر اعضا در حد متوسطی می‌باشد.

اکثر اعضا اظهار داشته‌اند که ویژگیهای واقع بینی (۷۵٪)، خود انگیزه بودن (۷۱٪)، خوشبینی (۶۱/۵٪)، داشتن پشتکار (۶۷/۵٪)، اعتماد به نفس (۵۸/۵٪)، قاطعیت داشتن (۶۰/۲٪) و مهارتهای ارتباطی (۷۴/۱٪) در آنها در حد متوسط به بالا می‌باشد.

نتایج همچنین حاکی است که اکثر اعضا (۶۵/۴٪) از آینده نگری زیادی برخوردار بوده‌اند. از طرفی، ویژگیهای پرنرژی بودن (۷۶/۸٪) و سخت کوشی (۵۷/۴٪) زنان روستایی در حد زیاد و خیلی زیاد می‌باشد.

طبق نتایج پژوهش بیشترین توزیع فراوانی ویژگیهای کارآفرینی اعضای تعاونی ۴۸/۲٪ می‌باشد و کارآفرینی در حد زیاد و خیلی زیاد در تعاونی‌ها انجام شده است.

در ادامه، رابطه بین متغیرهای تحقیق و کارآرینمورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از ضریب همبستگی اسپیرمن نشان می‌دهد که بین متغیرهای برخورداری از خلاقیت، ریسک پذیر بودن، واقع بین بودن، آینده نگر بودن، سخت کوش بودن، اعتماد به نفس داشتن، آرمان‌گرا بودن، نتیجه‌گرا بودن با کارآفرینی تعاونی رابطه معنی داری در سطح اطمینان ۹۹ درصد وجود دارد. جعفرزاده (۱۳۸۳) نیز در پژوهش خود این نتیجه را تأیید کرد. همچنین بین مسئولیت پذیر بودن و داشتن مهارتهای ارتباطی با کارآفرینی تعاونی رابطه معنی داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد وجود دارد. بین متغیرهای سن، خوشبین بودن، پشتکار داشتن، نوآور بودن، حس همکاری داشتن، خود انگیزه بودن، متمایز بودن از دیگران، قاطعیت داشتن و پرنرژی بودن با کارآفرینی تعاونی رابطه معنی داری وجود ندارد. یارایی (۱۳۸۳) نیز هیچ گونه رابطه‌ای بین دو عامل سن و کارآفرینی به دست نیاورد.

جدول ۴. رابطه بین متغیرهای تحقیق

متغیر	ضریب همبستگی (r)	سطح معنی داری
سن زنان روستایی	۰/۰۹۱	۰/۳۷۶
برخورداری از خلاقیت	۰/۳۶۳**	۰/۰۰۰
ریسک پذیر بودن	۰/۲۷۵**	۰/۰۰۴
واقع بین بودن	۰/۳۰۹**	۰/۰۰۱
مسئولیت پذیر بودن	۰/۲۳۳*	۰/۰۱۶
خوش بین بودن	۰/۱۷۵	۰/۰۷۰
پشتکار داشتن	۰/۱۳۶	۰/۱۶۱
آینده نگر بودن	۰/۲۸۱**	۰/۰۰۴
سخت کوش بودن	۰/۳۲۷**	۰/۰۰۱
نوآور بودن	۰/۱۸۱	۰/۰۶۰
حس همکاری داشتن	۰/۱۴۲	۰/۱۴۶
اعتماد به نفس داشتن	۰/۳۸۷**	۰/۰۰۰
آرمان گرا بودن	۰/۴۱۱**	۰/۰۰۰
نتیجه گرا بودن	۰/۴۱۵**	۰/۰۰۰
خود انگیزه بودن	۰/۱۷۳	۰/۰۷۰
متمایز بودن از دیگران	۰/۱۲۹	۰/۱۹۱
قاطعیت داشتن	۰/۱۴۸	۰/۱۳۸
پرانرژی بودن	۰/۱۵۷	۰/۱۰۶
داشتن مهارت های ارتباطی	۰/۲۱۹*	۰/۰۲۳

$P \leq 0.01$: **

$P \leq 0.05$: *

مأخذ: یافته های تحقیق

در این تحقیق به منظور بررسی نقش متغیرهای مستقل در تبیین متغیر وابسته از تحلیل رگرسیونی چندگانه به روش گام به گام استفاده شد. پس از ورود کلیه متغیرهای مستقل دارای همبستگی معنی دار، تنها متغیرهای "سخت کوش بودن و واقع بین بودن" در معادله باقی ماندند. این متغیرها توانایی تبیین ۲۹/۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته را دارا می باشند (جدول ۵). از طرفی، بررسی ضرایب رگرسیون استاندارد شده نشان می دهد که متغیر سخت کوش بودن ($\beta=۰/۴۰۸$) سهم و نقش بیشتری را در پیش بینی کارآفرینی تعاونی دارد (جدول ۵).

جدول ۵. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه (گام به گام)

متغیر	B	Beta	T	Sig
ضریب ثابت	۲/۸۱۶	-		
سخت کوش بودن	۰/۲۰۳	۰/۴۰۸	۳/۴۰۵	۰/۰۰۰
واقع بین بودن	۰/۱۵۳	۰/۲۳۹	۱/۹۹۱	۰/۰۰۱

مأخذ: یافته های تحقیق sig= ۰/۰۰۰ F= ۰/۲۲۷ $\bar{R}^2= ۰/۲۹۸$ $R^2= ۰/۱۱۸$ $R= ۰/۳۴۳$

با توجه به نتایج به دست آمده، معادله خطی حاصل از رگرسیون به صورت زیر است:

$$Y = ۲/۸۱۶ + ۰/۲۰۳(X_1) + ۰/۱۵۳(X_2)$$

که در آن X_1 و X_2 به ترتیب میزان سخت کوش بودن و واقع بین بودن است.

نتیجه گیری و پیشنهاد

این مطالعه با هدف بررسی تأثیر ویژگیهای کارآفرینی زنان روستایی در تعاونیهای استان سمنان صورت گرفت و نتایج نشان داد که زنان روستایی مورد مطالعه، از ویژگی کارآفرینی متوسطی برخوردارند.

میانگین سنی پاسخگویان نشان داد که جامعه آماری دارای تواناییهای بالفعل و بالقوه بسیاری جهت کارآفرینی تعاونیها دارند. این یافته، نتایج مطالعه گارد و مریل

(Gaurd & Meril, 2000) را تأیید می کند. ۷۲/۵ درصد از پاسخگویان خانه دار بودند که این نتیجه حاکی از آن است که بیکاری در بین اعضای تعاونیها زیاد است. بر اساس نتایج به دست آمده، زنان دارای مدرک تحصیلی دیپلم و فوق دیپلم بالاترین فراوانی را داشتند. این نتیجه نشان می دهد که نسبت درصد زنان دارای مدرک تحصیلی دیپلم و فوق دیپلم از سایر گروه های دیگر بیشتر است. لذا می توان گفت که تحصیلات زنان روستایی (که امکان کمتری برای تحصیل دارند) در بهبود جایگاه اقتصادی آنها تأثیر زیادی خواهد داشت.

یافته های پژوهش همچنین نشان داد که اکثر اعضا در حد متوسطی دارای ویژگی کارآفرینی بوده به گونه ای که ۴۸/۲ درصد جامعه آماری، به میزان زیاد و خیلی زیاد از این ویژگیها برخوردار بودند. لذا از نتایج استنباط می شود که جامعه مورد مطالعه تمایل به کارآفرینی داشته و انجام کارآفرینی در تعاونیها ضرورت دارد. بررسیها و تحقیقات صورت گرفته توسط تاتیانا و بوجیدار (Tatiana & Bojidar, 2007) نشان می دهد که کارآفرینی برای تعاونیها ضروری است که تحقیق حاضر نیز آن را مورد تأیید قرار داد.

طبق یافته های تحقیق، از نظر اولویت بندی ویژگیهای کارآفرینانه افراد مورد مطالعه، سه ویژگی پر انرژی بودن، خوش بین بودن، مسئولیت پذیر بودن در سطح بالایی قرار داشتند و پایین ترین مورد به ویژگی سخت کوش بودن اختصاص داشت. بنابراین می توان نتیجه گرفت که با تقویت این ویژگیها به همان نسبت، کارآفرینی در تعاونیها نیز افزایش می یابد.

نتایج محاسبه ضریب همبستگی بین متغیر سن زنان روستایی و کارآفرینی تعاونی نشان می دهد که رابطه ای بین این دو متغیر وجود ندارد. این یافته با نتایج مطالعه یارایی (۱۳۸۳) مطابقت دارد.

محاسبات آماری نشان می دهد که رابطه معنادار مثبتی در سطح ۹۹ درصد اطمینان بین اعتماد به نفس زنان روستایی و کارآفرینی تعاونی وجود دارد، یعنی با افزایش اعتماد به نفس زنان روستایی، میزان کارآفرینی در تعاونیها نیز افزایش می یابد. بنابراین اگر زنان روستایی

بتوانند اعتماد به نفس را در خود تقویت نمایند، می توانند بسیاری از مشکلات خود و جامعه خویش را از سر راه بردارند. بررسیها و تحقیقات صورت گرفته توسط رحیمی و ابراهیمی (۱۳۹۰) و اریتس و بییر (Erritsen & Beyer, 2002) نیز این نکته را تأیید می نمایند.

نتایج پژوهش همچنین نشان داد که رابطه معنادار مثبتی در سطح ۹۹ درصد اطمینان بین ریسک پذیری زنان و کارآفرینی تعاونی وجود دارد، یعنی با افزایش میزان ریسک پذیری در زنان، تمایل به کارآفرینی در تعاونیها افزایش می یابد. از آنجا که ریسک پذیری جزء جدایی ناپذیر فرایند کارآفرینی است، لذا یک فرد کارآفرین باید ریسک پذیری بالایی داشته باشد. این نتیجه با نتایج مطالعه گلرد (۱۳۸۶) و جعفر زاده (۱۳۸۳) مطابقت دارد.

بین آینده نگری زنان روستایی با کارآفرینی تعاونی نیز رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۹۹ درصد اطمینان وجود دارد؛ بنابراین اگر زنان روستایی ویژگی آینده نگری را در خود تقویت و اساس کارشان قرار دهند، بسیاری از مشکلات از جمله کارآفرینی را حل خواهند کرد. در نتیجه هرچه میزان آینده نگری بیشتر شود، میزان کارآفرینی تعاونیها نیز افزایش می یابد.

همچنین بین مسئولیت پذیر بودن زنان روستایی با کارآفرینی تعاونی رابطه مثبت معنی داری در سطح ۹۵ درصد اطمینان وجود دارد که نشان می دهد اغلب زنان روستایی جامعه مورد بررسی از مسئولیت پذیری بالایی برخوردارند، بدین معنی که آنها ترجیح می دهند تا به طور شخصی مسئولیت حل مشکلات، تعیین اهداف و دستیابی به آنها را از طریق تلاش شخصی خود برعهده گیرند. بررسی تحقیق انجام شده توسط رحیمی و ابراهیمی (۱۳۹۰) نیز این مطلب را مورد تأیید قرار داد.

بین برخورداری از خلاقیت زنان روستایی و کارآفرینی تعاونی نیز رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۹۹ درصد اطمینان وجود دارد. براساس نتایج به دست آمده می توان استنباط کرد که زنان روستایی در کارهای چالش برانگیز خلاقیت بیشتری از خود نشان می دهند و نیز در زمینه یافتن راه های جدیدتر و بهتر جهت بهبود عملکرد تعاونیها از خلاقیت بالایی برخوردار

می‌باشند. نتایج بررسیها و تحقیقات صورت گرفته توسط سایمونین (Simonin, 2006)، گلرد (۱۳۸۶) و جعفرزاده (۱۳۸۳) نیز این یافته مطابقت دارد.

نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام نشان داد که به ترتیب، سخت‌کوش بودن و واقع بین بودن نقش مثبتی در متغیر وابسته کارآفرینی تعاونی داشته‌اند و در مجموع توانسته‌اند ۲۹/۸ درصد از عوامل مؤثر بر کارآفرینی تعاونی را تبیین نمایند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت باقیمانده واریانس تبیین نشده ناشی از سایر متغیرهایی می‌باشد که در این تحقیق لحاظ نشده‌اند.

لذا به منظور افزایش میزان تأثیرگذاری ویژگیهای کارآفرینی زنان روستایی در تعاونیها، بر مبنای یافته‌های تحقیق پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

- به دلیل وجود رابطه مثبت و معنی‌دار بین برخی از ویژگیهای کارآفرینی اعضای تعاونیها، پیشنهاد می‌شود ویژگیهای کارآفرینی در اعضا تقویت گردد و وزارت تعاون با همکاری مراکز کارآفرینی و سازمانهای فنی و حرفه‌ای استان اقدام به راه اندازی دوره‌های کوتاه مدت در زمینه آشنایی زنان روستایی با کارآفرینی و چگونگی راه اندازی کسب و کار کند. از این طریق ضمن تقویت کارآفرینی در اعضا، زمینه آشنایی اعضا با چگونگی ایجاد کسب و کار نیز فراهم می‌شود.

- با عنایت به اینکه بین خلاقیت اعضا و کارآفرینی تعاونی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد، لذا توصیه می‌شود که جلسه‌های توفان فکری برگزار گردد و محیطی فراهم شود که افراد بتوانند از استعدادهای درونی خود استفاده نمایند و ایده‌های خلاقانه خلق کنند.

- نظر به اینکه برخی از ویژگیهای کارآفرینانه در افراد ضعیف می‌باشد، پیشنهاد می‌گردد که مسئولان شرایطی فراهم نمایند تا از طریق آموزش و مشاوره، مهارت‌های کارآفرینی به زنان روستایی آموخته شود تا بتوانند این ضعفها را مرتفع کنند و خود را برای ورود به دنیای کارآفرینی آماده نمایند.

- با توجه به معنی دار بودن اعتماد به نفس زنان روستایی پیشنهاد می‌گردد به منظور افزایش این ویژگی، وزارت تعاون با برگزاری همایشهای متعدد به معرفی زنان کارآفرین موفق بپردازد تا این ویژگی در کلیه اعضای تعاونیها ارتقا یابد.

- در اولویت بندی ویژگی کارآفرینانه زنان روستایی به صورت کلی بر انرژی بودن، خوشبین بودن، مسئولیت پذیر بودن، حس همکاری داشتن و واقع بین بودن اولویتهای اول تا پنجم را به خود اختصاص دادند و لذا پیشنهاد می‌گردد اغلب از افرادی که این ویژگیها در آنها بیشتر است به عنوان هیئت مدیره و مدیر عامل در تعاونیها استفاده گردد.

- با توجه به نتایج به دست آمده از رگرسیون گام به گام که در آن متغیرهای سخت کوش بودن و واقع بین بودن ۲۹/۸٪ از تغییرات متغیر وابسته کارآفرینی تعاونی را تبیین نمودند، پیشنهاد می‌گردد در تحقیقات آینده سایر متغیرهای مؤثر در کارآفرینی تعاونی که در تحقیق حاضر مورد بررسی قرار نگرفتند، بررسی شوند تا تأثیر سایر متغیرها بر کارآفرینی تعاونی نیز مشخص شود.

منابع

۱. احمد پورداریانی، م. (۱۳۸۰). کارآفرینی (تعاریف، نظریات، الگوها). تهران: انتشارات پردیس.
۲. استونر، ج. (۲۰۰۰). مدیریت. ترجمه علی پارسائیان. تهران: انتشارات دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
۳. جعفرزاده، م. (۱۳۸۳). تحلیل عوامل مؤثر در کارآفرینی دانش آموختگان دانشگاه. فصلنامه فرهنگ مدیریت. سال سوم، شماره ۷، صفحات ۲۰۵-۲۵۴.
۴. رحیمی، س. و ابراهیمی، ف. (۱۳۹۰). بررسی نقش ویژگیهای کارآفرینی کارکنان در موفقیت شرکتهای تعاونی، مجموعه چکیده مقالات اولین کنفرانس بین المللی ظرفیتهای بخش تعاون در توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی. وزارت تعاون. کیش.

۵. عادل ، م. (۱۳۸۰). بررسی عوامل مؤثر بر رشد و پرورش کارآفرینان از دیدگاه مدیران صنایع ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت، دانشگاه تهران.
۶. فلاح جلودار، ر. (۱۳۸۶). تحلیل رگرسیونی عوامل مؤثر بر ترویج کارآفرینی در تعاونیهای کشاورزی تهران. ماهنامه تعاون، سال بیستم، شماره ۲۱۰ و ۲۱۱، صفحات ۱۷-۳۳.
۷. فیض آبادی، ح. (۱۳۸۷). بررسی نقش کارآفرینی، پابندی به اصول تعاون و رابطه آنها در موفقیت تعاونیها. مجموعه چکیده مقالات اولین همایش ملی تعاون و کارآفرینی. وزارت تعاون، دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران و سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران. دانشگاه تهران.
۸. کردنائیچ، ا.، زالی، م.، هومن، ه. و شمس، ش. (۱۳۸۶). ابزار سنجش ویژگیهای شخصیتی کارآفرینان ایرانی. تهران: انتشارات دانشکده کارآفرینی. دانشگاه تهران.
۹. گلرد، پ. (۱۳۸۶). ویژگی ها، انگیزه ها و اهداف ترغیب کننده زنان ایرانی در توسعه کسب و کار. فصلنامه پژوهش های بازرگانی، سال یازدهم، شماره ۴۴، صفحات ۲۶۷-۲۹۶.
۱۰. محمدی، ح.، احمدی، ع. و شایان جهرمی، ش. (۱۳۹۰). بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی با تمایل به کارآفرینی. فصلنامه زن و جامعه، سال دوم، شماره ۱، صفحات ۹۹-۱۱۹.
۱۱. مومنی، م. (۱۳۸۶). ویژگی های کارآفرینان در بخش تعاون. مجله تعاون، شماره ۱۹۵، صفحات ۲۸-۳۷.
۱۲. یارایی، ع. (۱۳۸۳). بررسی برخی روحیات کارآفرینی در بین دانشجویان دانشگاه شیراز. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت صنعتی، دانشگاه شیراز.
13. Erritsen, G., & Beyer, C. (2002). Encouraging entrepreneurs in developing countries. *Long Rang Planning*, 4(21), 18-24.
14. Gaurd ,E., & Meril ,G.(2000). Characteristics of a successful rural women entrepreneurship. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 5(6), 279-296.

15. Metha ,R. (2008). *Cooperatives Action and Youths Prescriptive Strategy*. International Workshop on Setting up University/campus Co-operatives.5,6 May2008. Tehran. IRAN.
16. Padergast ,W.(2004), Entrepreneurshial context and trait of entrepreneurs. *Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 10(7),97-108.
17. Shane,S., & Lock, E. (2003), Entrepreneurial motivation. *Human Resource Ranagement Review*, 5(13),257-279.
18. Simonin, M. (2006). *Women In Entrepreneurship*. research paper for seminar in business strategy & International Business, 14 March 2006. Boston: Harvard Business School.
19. Tatiana, S. & Bojidar,M.(2007). The role of interpersonal trust for entrepreneurial exchange in a transition economy. *International Journal of Emerging Markets* ,2(2),107-122.
20. Zimmerer, T. (2004). *Essentials of entrepreneurship and small business management*. Upper Saddle River. NJ: Prentice Hall.